

**Az európai uniós jegyzéken
szereplő idegenhonos inváziós fajok terjedési
útvonalainak magyarországi átfogó elemzése és
értékelése, valamint a terjedési útvonalak
cselekvési tervei**

Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos online
szakmai értekezéslet

Dr. Nagy Gergő

Agrárminisztérium
2020. december 2.

AGRÁRMINISZTÉRIUM

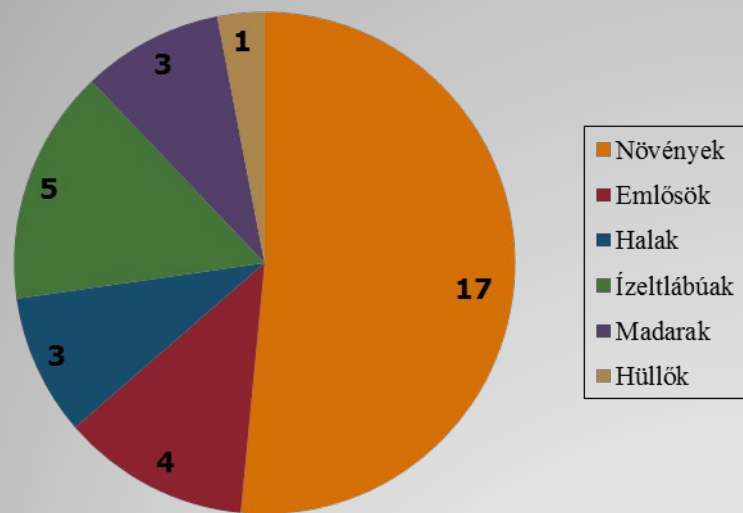

Cselekvési terv elemei

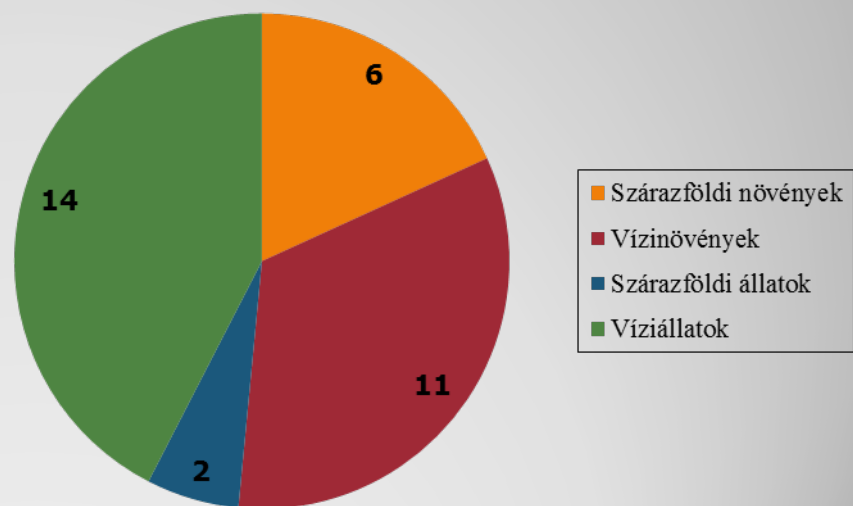
- Fellépés ütemterve.
- Meglévő vagy meghozandó intézkedések.
- Önkéntes fellépések.
- Bevált gyakorlatok.
- Költséghaszon-becslés.
- Kötelező elemek: figyelemfelkeltés, stb.

Magát a cselekvési tervet **legalább hatévente** felül kell vizsgálni a tagállamoknak.

Hazai helyzet

33 természetben előforduló faj
+ 7 faj zárt tartásban, melyek
potenciálisan a természetben
életképesek

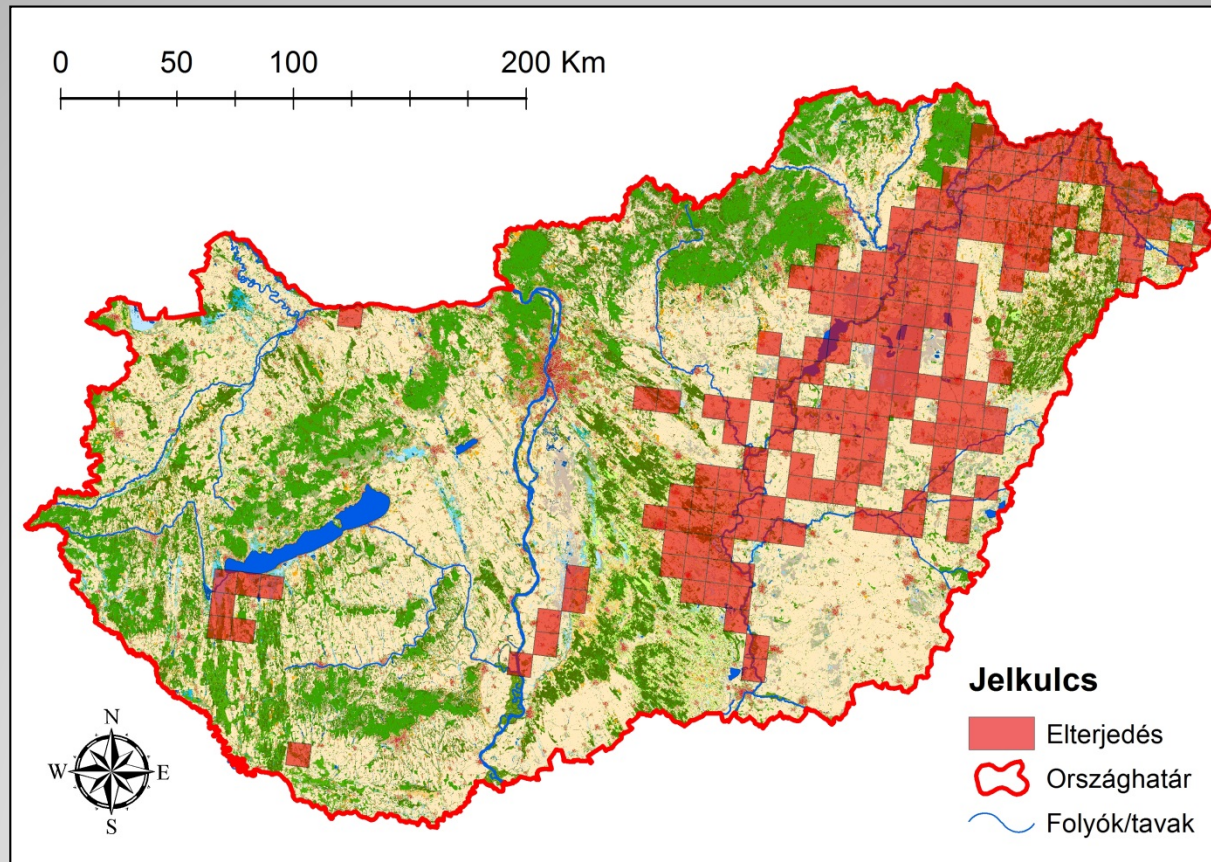
Magyarországon a természetben széles körben elterjedt fajok: 8 faj.

Magyarországon a természetben előforduló, de egyelőre nem széles körben elterjedt fajok: 25 faj.

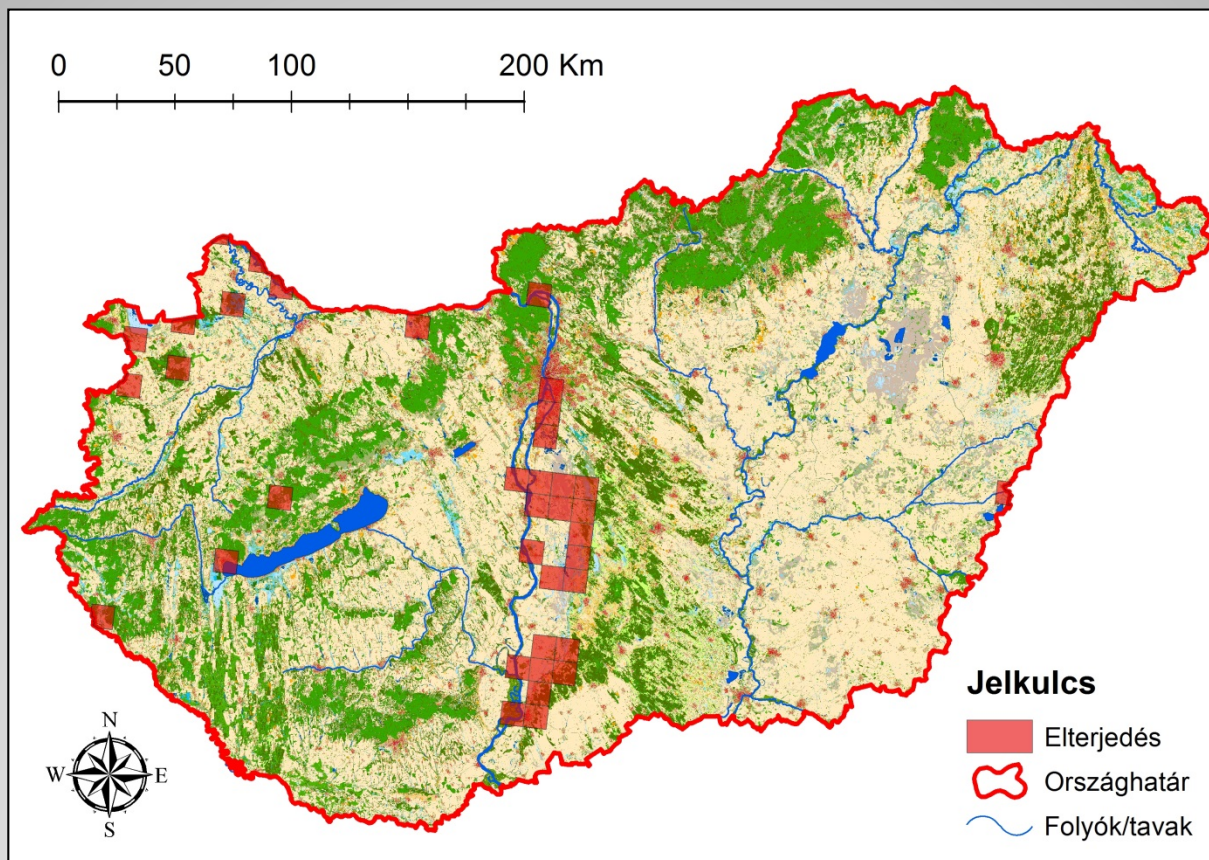
Magyarországon a természetben nem, csak kertekben, illetve fogságban előforduló fajok: 11 faj.

Magyarországon nem észlelt fajok: 22 faj.

Frissített térképek: amurgéb

Frissített térképek: cingár átokhínár

Módszertan

- Alapfogalmak: 1143/2014/EU rendelet.
- Terjedési útvonalak kategóriarendszere:
 1. Scalera és Genovesi (2016).
 2. Európai Bizottság által kiadott végrehajtási rendelet (2017).
- Priorizálás:
 1. 14 terjedési útvonal fontossága a vizsgált 40 idegenhonos inváziós faj szempontjából.
 2. Adott útvonal hány faj terjesztéséért felelős.

Kiemelt terjedési útvonalak

1. Akvakultúra/tengeri akvakultúra.
2. Kedvtelésből/akváriumban/terráriumban tartott állatfajok (ideértve az ilyen fajok táplálékául szolgáló élő tápot).
3. Kertészet.
4. Kertészettől eltérő díszítési célok.
5. Élő táp és élő csali.
6. Az idegenhonos inváziós fajok határokon átnyúló természetes terjedése.

Terjedési útvonalak: szempontok

- Érintett fajok.
- Leírás.
- Jelentőség és időbeli változás.
- Jogszályi háttér.
- Érintett szereplők.
- Nemzetközi útmutató.
- Intézkedések.

1. A TERMÉSZETBE TÖRTÉNŐ KIBOCSÁTÁS FELHASZNÁLÁSI CÉLBÓL

1. Zárt víztestek esetében a korán felfedezett állományok kiirtása.
2. Az inváziós vízinövények már ismert, eddigi főbb megjelenési helyeinek (termálkifolyók) rendszeres ellenőrzése, az állományok nagyságának nyomonkövetése, az inváziós fajok eltávolítása (kisebb állományok esetén teljes eltávolítás, nagyobbak esetén állományszabályozás/visszaszorítás), kezelés hatékonyságának ellenőrzése és tiltó táblák kihelyezése.
3. A nem széles körben elterjedt idegenhonos inváziós növények korábban nem ismert, de potenciális előfordulási helyeinek felmérése.
4. Kereskedések ellenőrzése (beleértve az internetes kereskedéseket is).
5. Kereskedésekben dolgozó szakszemélyzet, termálvizek, tavak kezelői, lakosság stb. tájékoztatása szakemberek (kiskereskedők), civil szervezetek, önkormányzatok, média (sajtó, rádió, televízió, online média) útján a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy rendelet tiltja szaporításukat, kereskedelmüket.
6. Figyelemfelkeltő, ismeretterjesztő kampány folytatása kisebb méretű víztestek fertőzésének elkerülése érdekében.

2. MEZŐGAZDASÁG (IDEÉRTVE A BIOÜZEMANYAG-ALAPANYAGOKAT)

1. A faj állományainak vegyszeres és/vagy mechanikai módon történő irtása, visszaszorítása a prioritás területeken (elsősorban fokozottan védett/védett természeti területeken, illetve Natura 2000 területeken – különös tekintettel az értékes flórával/faunával jellemezhető, valamint a még kevésbé fertőzött területekre, s a már megtisztított területek visszafertőződésének megelőzésére).
2. **Országos szinten egységes gyakorlat kialakítása a közönséges selyemkóróval kapcsolatos eljárások és kezelések tekintetében (az egyes hatóságok képviselőinek az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos feladatainak tisztázása, megszervezése és összehangolása, közreműködési lehetőségeinek összegyűjtése). Határidő: 2020.12.31.**
3. **Egységes ajánlás/kezelési protokollok kidolgozása a jó gyakorlatok, meglévő ismeretek átadása, illetve a hatósági munkavégzés megalapozottságának támogatása céljából. Határidő: 2020.12.31.**
4. Belső képzések, közös terepbejárások szervezése az egyes szakterületek képviselőinek tanulását, tapasztalatszerzését, tapasztalatcseréjét elősegítendő.

5. Az ellenőrzésekhez, engedélyezési eljárásokhoz kapcsolódó helyszíni szemlék során a faj adott területen való előfordulásának felmérése.
6. Felmérési és monitoring programok - kiterjedt, szisztematikus adatgyűjtés a faj terjedésének és károsításának nyomon követése, pontos elterjedési térképének összeállítása, illetve a terjedés gócpontjainak meghatározása céljából, kihasználva a közösségi adatgyűjtésben rejlő lehetőségeket is.
7. Hatósági ellenőrzések alkalmával átadható tájékoztató anyagok összeállítása az idegenhonos inváziós fajokra vonatkozó jogszabályokról, az azokkal kapcsolatos védekezési kötelezettségről.
8. Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos ismeretterjesztést segítő weboldal kialakítása.
9. Tájékoztató- és információs anyagok összeállítása, ismeretterjesztő előadások tartása, riportok készítése, szakmai tapasztalatcsere a társadalom, különösen a selyemkóró visszaszorításában leginkább érintett vagy legnagyobb lehetőségekkel bíró gazdálkodó és kezelő szervezetek, önkormányzatok és a lakosság mind szélesebb rétegeinek idegenhonos inváziós fajok elleni küzdelembe való bevonása érdekében.

10. Az idegenhonos inváziós növényfajok listájának Település Arculati Kézikönyvben és Településképi rendeletben való szerepeltetése.
11. A természetvédelmi beavatkozások, kezelések hatékonyságának terepi ellenőrzése.
12. Kutatások, tudományos kísérletek végzése a kellően effektív vegyszeres kezelési módszerek azonosítása érdekében különféle abiotikus körülmények (eltérő talajtípusok, fényviszonyok, kitétség) esetén.
13. A természetes környezet megőrzésére szánt takarmánynövényvetőmagkeverékek kereskedelmi célú begyűjtésének és forgalmazásának engedélyezése abban az esetben, ha a begyűjtés helyszínén, a begyűjtés időpontjában legfeljebb 0,1 százalékos borításban fordul elő az érintett faj.

3. AKVAKULTÚRA/TENGERI AKVAKULTÚRA

1. Folyamatos gyérítésük, irtásuk a természetvédelmi oltalom alatt álló, nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő lápi póc élőhelyeken.
2. Halgazdálkodási szektor tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen gazdasági kárt okoznak az akvakultúrás haltermelésben.
3. Horgászok tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról.
4. Ismeretterjesztés a hivatásos és társadalmi halőröknek.
5. Élő csalihalként való alkalmazásuk során egyik víztestről a másikra való átvitelének megakadályozása.
6. Az őshonos halállományt veszélyeztető, idegenhonos inváziós halfajok gyérítése, irtása a vízterületek halállományának, életközösségének fenntartása és védelme érdekében.
7. Zárt víztestek esetén a korán felfedezett állományok kiirtása.
8. Az őshonos halállomány védelme érdekében máshonnan származó idegenhonos halak vízbe engedésének megakadályozása.

4. BOTANIKUS KERT, ÁLLATKERT, AKVÁRIUM

1. Állatok szökését megakadályozó terv elkészítése.
2. Állatok zárt térben való tartása, beleértve annak biztosítását, hogy a látogatók ne tudják elloponi vagy szabadon engedni az állatokat.
3. Állatok ivartalanítása, míg a madaraknál és hüllőknél a lerakott tojások megsemmisítése.
4. A befogadó helyként működő állatkertek esetében a befogadott állatok zárt térben való tartása és ivartalanítása, vagy az állatok életének fájdalommentes kioltása.
5. Állatkerti szakszemélyzet tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak.
6. Lakosság tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak.
7. Információs táblák elhelyezése az állatkertekben azon területeken, ahol idegenhonos inváziós állatfajok bemutatása történik, felhívva a figyelmet az általuk okozott természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákra.

5.KEDVTELELSBŐL/AKVÁRIUMBAN/TER RÁRIUMBAN TARTOTT ÁLLATFAJOK

1. Folyamatos gyérítésük, irtásuk azon természetvédelmi oltalom alatt álló, nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodásában lévő élőhelyeken, továbbá ahol természetvédelmi érdekek azt szükségessé teszik (pl. lápi póc vagy mocsári teknős élőhelyek).
2. **Kisállattartók által megunt hobbiállatok befogadására alkalmas befogadó helyek kijelölése, létesítése, engedélyezése. Határidő: 2020. december 31.**
3. **Bejelentési kötelezettség felületének biztosítása azon kisállattartók részére, akik kisállataikat már az uniós jegyzékbe való felvételüket megelőzően is tartották. Határidő: 2020. december 31.**
4. Állatok zárt térben való tartása és annak ellenőrzése.
5. Hobbiállat kereskedések ellenőrzése (beleértve az internetes kereskedéseket is).
6. Kereskedésekben dolgozó szakszemélyzet tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak.
7. Lakosság tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak, továbbá a teendőkről.

6. ERDÉSZET (IDEÉRTVE AZ ERDŐTELEPÍTÉST ÉS AZ ÚJRAERDŐSÍTÉST)

1. A mirigyes bálványfa folyamatos irtása és visszaszorítása a nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodásában lévő, továbbá a természetvédelmi szempontból legértékesebb élőhelyeken.
2. Erdőgazdálkodók tájékoztatása a Magyarországon már megjelent idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen gazdasági kárt okoznak.
3. Országos állomány felmérése.

7. PRÉMES ÁLLATOK TENYÉSZTÉSÉRE SZOLGÁLÓ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEK

- 1. A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet módosítása. Határidő: 2020. december 31.**
2. Szőrmésállat-tenyésztők tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi problémákat okoznak.
3. Lakosság tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak.

8. KERTÉSZET

1. Kereskedések ellenőrzése (beleértve az internetes kereskedéseket is).
2. Továbbképzések az érintett ágazatok részvételével.
3. Kereskedésekben dolgozó szakszemélyzet, lakosság stb. tájékoztatása szakemberek (kiskereskedők), egyesületek, önkormányzatok, média, weboldalak, újságok, folyóiratok útján a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy rendelet tiltja szaporításukat, kereskedelmüket.
4. Alternatívák ajánlása/előírása a kertészetekben megjelenő idegenhonos inváziós fajok elsősorban őshonos fajok természetű példányaival történő helyettesítésére.
5. A legfontosabb vízinövény-termesztők és kereskedők feltérképezése, részvételükkel kerekasztal szervezése, akcióterv és kommunikációs kampány kidolgozása céljából.
6. **A vízinövényekre vonatkozó termesztési körülmények szigorúbb szabályozásának kidolgozása, kertészetek kötelezése a forgalmazott fajok illetékes természetvédelmi hatóság felé történő bejelentésére. Határidő: 2021. december 31.**

9. KERTÉSZETTŐL ELTÉRŐ DÍSZÍTÉSI CÉLOK

1. Figyelemfelkeltő, ismeretterjesztő kampány folytatása országszerte, a nem tömeges fajok esetében célzottan, települési szinten.
2. Végfelhasználók (elsősorban a lakosság, valamint a települési önkormányzatok, intézmények, vállalatok, kerttervezők- és kertépítők) tájékoztatása önkormányzati hirdetmény (internet, hirdetőtábla) útján vagy a helyben szokásos egyéb módon.
3. Kerttulajdonosok ösztönzése az EU-listán szereplő növények azonosítására, betelepítésük kizárására és a meglévők eltávolítására a saját kertjükből (megfelelő útmutatással az eltávolításra és megsemmisítésre, hulladékkezelésre vonatkozóan) különböző brossúrák, kiadványok segítségével.
4. A beültetett vagy fertőzött ingatlanok, ingatlanrészek feltérképezése a végfelhasználás helyein (belterületek, zártkertek, üdülőterületek).
5. Felhasználók (elsősorban a lakosság, valamint a települési önkormányzatok, intézmények, vállalatok) ellenőrzése és határozatok kiadása az érintett fajok kötelező irtásáról, illetve felszámolásáról.

10. ÉLŐ TÁP ÉS CSALI

1. Horgászok tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy élő csalihalként már tilos a felhasználásuk (gyűjtsék be és pusztítsák el őket).
2. Élő csalihalként való alkalmazásuk, valamint bármilyen csalihal egyik víztestről a másikra való átvitelének megakadályozása.
3. Kereskedések ellenőrzése (beleértve az internetes kereskedéseket is).
4. Kereskedésekben dolgozó szakszemélyzet tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról.

11. ZÁRT TERÜLETRŐL TÖRTÉNŐ EGYÉB KISZABADULÁS

1. Hobbiállat kereskedések ellenőrzése (beleértve az internetes kereskedéseket is).
2. Kereskedésekben dolgozó szak személyzet tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak.
3. Cirkuszok ellenőrzése.
4. Lakosság széleskörű tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról, különös tekintettel arra, hogy milyen természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi problémákat okoznak tartásuk, majd kiszabadulásuk esetén, illetve a jogszerű állampolgári magatartásról.

12. SZENNYEZŐ SZAPORÍTÓANYAG

1. Határátlépő helyek személyzetének továbbképzése az uniós jegyzéken szereplő fajok felismerése érdekében.
2. Határellenőrzés.
3. Kereskedelmi szereplők és magánszemélyek tájékoztatása a behozatali szabályokról.

13. VETŐMAGSZENNYEZÉS

- 1. A külföldről érkező, szennyezett területről származó vetőmag- és egyéb magszállítmányok kiszűréséhez szükséges intézkedések kidolgozása (az érintett területek és országok azonosítása, lehatárolása). Határidő: 2021. december 31.**
- 2. Ismeretterjesztő kampány folytatása az agrárszakemberek körében, a releváns fajok korai felismerése érdekében.**

14. HATÁROKON ÁTNYÚLÓ TERMÉSZETES TERJEDÉS

1. A már megtelepedett egyedek, állományok folyamatos gyérítése, irtása azokon a területeken, ahol ez költséghatékonyan kivitelezhető.
2. Lakosság tájékoztatása a releváns idegenhonos inváziós fajokról internetes honlap üzemeltetésével, különös tekintettel az általuk okozott természetvédelmi, gazdasági és egészségügyi károokra.
3. A releváns idegenhonos inváziós fajok elterjedésének monitorozása, az ehhez szükséges protokollok kidolgozása.
4. A releváns idegenhonos inváziós fajok kezelési lehetőségeinek és állomány-felszámolási módszertanának vizsgálata, irtási protokollok elkészítése, valamint a kezelések hatékonyságának vizsgálata.

Továbblépési lehetőségek, tervek 2021-re

1. Egyeztetések a cselekvési terv maximális végrehajtása érdekében:
 - AM érintett főosztályai;
 - ágazati szereplők.
2. Határozólapok elérhetősége.
3. IAS kezelésekkel kapcsolatos módszertani útmutatók elkészítése.
4. Bejelentési felület kialakítása az egyes kormányhivatalok oldalán.

31. cikk *A nem kereskedelmi célból tartott állatok tulajdonosaira vonatkozó átmeneti rendelkezések*

- *(1) A 7. cikk (1) bekezdésének b) és d) pontjától eltérve az uniós jegyzékben szereplő idegenhonos inváziós fajokhoz tartozó, kedvtelésből tartott állatokat nem kereskedelmi céllal tartó tulajdonosok számára engedélyezni kell, hogy ezeket az állatokat természetes életük végéig megtarthassák, amennyiben teljesülnek a következő feltételek:*
 - a) az állatokat már az uniós jegyzékbe való felvételüket megelőzően is tartották;*
 - b) az állatokat zárt módon tartják, és meghoznak minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy azok ne szaporodhassanak és ne szabadulhassanak ki.*

Köszönöm a figyelmet!